

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2024. № 9.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.9.47>

УДК 631.11:336.221:339

Т. О. Гуренко,

к. е. н., доцент кафедри обліку та оподаткування,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2227-1488>

А. Ю. Іваненко,

аспірант,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-0776-6847>

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: ЗАРУБІЖНИЙ
ДОСВІД**

T. Hurenko,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine

A. Ivanenko,

Postgraduate student,

National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine

**PROBLEM ISSUES OF TAXATION OF AGRICULTURAL
ENTERPRISES: FOREIGN EXPERIENCE**

Сільськогосподарські товаровиробники в Україні, які є юридичними особами, можуть перебувати на загальній системі оподаткування або на спрощеній, що є суттєвим для цілей оподаткування. Ефективність ведення виробничої діяльності можливе за умови певної стабільності в країні та податкового законодавства. Важливо вивчати, як податкове навантаження впливає на розвиток суб'єкта підприємницької діяльності та враховувати міжнародний досвід. В статті проведений аналіз системи оподаткування сільськогосподарських підприємств в деяких розвинених європейських країнах. Визначений вплив системи оподаткування на сільське господарство та узагальнений досвід інших країн. Визначені шляхи удосконалення ведення обліку, здійснення внутрішнього контролю за податками, які сплачує підприємство. Важливим на сільськогосподарських підприємствах є виявлення ризиків та усунення проблем, пов'язаних із збором, передачею, зберіганням та аналізом даних про проведені податкові розрахунки. Вивчена Національна стратегія доходів до 2030 року щодо відновлення довіри контролюючих органів до платників податків і відповідно й платників до таких органів.

The tax system is influenced by the tax policy of the state. It is represented by a wide range of taxes and fees, as well as various methods of their assessment, accounting and collection. Agricultural producers in Ukraine, who are legal entities, can be on the general taxation system or on the simplified one, which is essential for taxation purposes. The efficiency of conducting production activities is possible under the condition of a certain stability in the country and tax legislation. It is important to study how the tax burden affects the development of a business entity and to take into account international experience. The article analyzes the system of taxation of agricultural enterprises in some developed European countries. The influence of the taxation system on agriculture and the generalized experience of other countries are determined. Ways to improve record keeping and internal control over taxes paid by the company have been identified.

It is important for agricultural enterprises to identify risks and eliminate problems related to the collection, transmission, storage and analysis of data on tax settlements. The National Revenue Strategy until 2030 was studied in order to restore the trust of control bodies in taxpayers and, accordingly, taxpayers in such bodies. Military operations, environmental violations, difficult working conditions, closure of many enterprises require the development of such a mechanism, which should determine new effective principles of taxation of agricultural producers. Agricultural enterprises must have state support, receive tax benefits, tax preferences, subsidies and have favorable conditions for production activities. Strengthening the market positions of agricultural producers, their competitiveness and investment attractiveness require a review of important issues, such as reducing the cost of loans, providing loans to farmers, financial support for agrarian sector activities, etc. Therefore, it is important to study the construction and functioning of the taxation system in European countries in order to determine effective methods and techniques that can be applied when reforming the taxation system of the agrarian sector in Ukraine.

Ключові слова: облік, оподаткування, сільськогосподарські підприємства, аналіз, оцінка.

Keywords: accounting, taxation, agricultural enterprises, analysis, evaluation.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сільське господарство в Україні має важливе значення, виступаючи важливим постачальником ресурсів населенню і необхідною сировинною базою для промисловості. На жаль, внаслідок військових дій, що відбуваються на території України, спричинених країною агресором, виробництво продукції сільськогосподарської галузі суттєво скоротилось, зменшився її експорт,

незважаючи на переглянуте керівництвом держави законодавство щодо окремих видів оподаткування та порядку подання звітності.

Виробники зазнали втрати своїх земель та майна на тимчасово окупованих територіях, або не мають можливості здійснювати діяльність через обстріли і бої, частково або повністю втратили бізнес. На відміну від промислового виробництва, власники яких можуть перенести свої виробничі потужності на відносно безпечні території, сільськогосподарські виробники часто такої можливості не мають.

Створення ефективної системи оподаткування має стати одним із пріоритетних напрямів, що допоможе відновити сільське господарство, особливо ті галузі, які зазнали найбільшого занепаду внаслідок військових дій. Існує багато різних варіантів прямого і непрямого оподаткування сільського господарства, які можуть як, одночасно, підтримати його і принести значний дохід державі, так і стримати розвиток і призвести до його занепаду.

Система оподаткування в Україні залишається складною та суперечливою, тому корисним є вивчення досвіду інших країн з метою розробки ефективних рекомендацій щодо удосконалення системи оподаткування сільськогосподарської галузі в Україні, особливо в частині підтримки малих господарств. Адже в зарубіжних країнах сільське господарство також є важливим сектором у більшості економік, особливо в країнах, що розвиваються, підтримуючи розвиток промисловості, а малі та дрібні господарства є важливим фактором зменшення бідності в сільській місцевості. Це і зумовило актуальність обраної теми.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання визначення напрямів ефективності функціонування сільськогосподарської галузі висвітлені в роботах Людвенко Д.В., Томілової-Яремчук Н.О., Крупи Н.М., Хомяка Н.В., Заболотного В.С., Гудзинського О.Д., Судомир С.М., Колос З.В. та ін. Питання оподаткування сільськогосподарських підприємств

вітчизняними авторами висвітлюються досить рідко, на відміну від зарубіжних.

Зарубіжними вченими ведуться гострі дискусії щодо податкової структури та її адміністрування, яка впливає на виробників сільськогосподарської продукції, а саме: вибір податкової бази і адміністрування оподаткування, вплив непрямого оподаткування на сільськогосподарський сектор і на державні доходи (Khan M.H. [10]); економічні та екологічні наслідки політики субсидування сільського господарства (Wu Y., Li X. [14]); вплив пільгового режиму оподаткування майна власників сільськогосподарських угідь на бюджет (Bigelow D. P., Kuethe [6]); вплив оподаткування сільськогосподарських земель на навколишнє середовище (Fendrich A.N. та ін. [8]).

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження проблемних питань оподаткування сільськогосподарської галузі в різних країнах світу. Дослідження мотивовано розумінням гострої потреби у вирішенні проблеми погіршення стану сільського господарства і використання дієвих економічних інструментів його зростання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для того, щоб визначити ефективність системи оподаткування сільськогосподарських підприємств в європейських країнах, проведемо її аналіз в Україні. Зазначимо, що у 2021 році був прийнятий Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки податку на додану вартість при оподаткуванні операцій з постачання окремих видів сільськогосподарської продукції» (законопроект № 5425-д), яким було відновлено ставку податку на додану вартість (ПДВ) 20 %. Але встановлені дві ставки ПДВ з постачання та ввезення на митну територію: 14 % і 20 % для сільськогосподарських виробників з визначенням переліку кодів УКТЗЕД (табл. 1).

Таблиця 1. Ставки податку на додану вартість при оподаткуванні операцій з постачання окремих видів сільськогосподарської продукції

20 % ставки ПДВ	14 % ставки ПДВ
0102 (велика рогата худоба, жива)	1001 (пшениця і суміш пшениці та жита (меслин))
0103 (свині, живі)	1003 (ячмінь)
0104 10 (вівці, живі)	1005 (кукурудза)
0401 (в частині молока незбираного)	1201 (соєві боби, подрібнені або неподрібнені)
1002 (жито)	1205 (насіння свиріпи або ріпаку, подрібнені або неподрібнені)
1004 (овес)	1206 00 (насіння соняшнику, подрібнені або неподрібнені)
1204 00 (насіння льону, подрібнене або неподрібнене)	
1207 (насіння та плоди інших олійних культур, подрібнені або неподрібнені)	
1212 91 (цукрові буряки)	

Джерело: сформовано на основі [4]

В обліку, відповідно, необхідно відображувати:

1. коригування сум зобов'язань з ПДВ на основі ставки 20 %: при постачанні товарів або здійсненні оплати, якщо збільшилася їх кількість чи вартість після набрання чинності даного закону;

2. коригування сум зобов'язань з ПДВ на основі ставки 14 %: а) якщо поставка сільськогосподарської продукції здійснена, але оплата не відбулася (до набрання чинності даного закону); б) якщо було повернення попередньої оплати чи поставлених товарів (після набрання чинності даного закону).

Для сільського господарства використовуються дві категорії фіскальних інструментів – субсидії (вони виступають стимулами для суб'єктів господарювання визначати пріоритетність ресурсів або споживання товарів відповідно до цілей, які визначені державою) та податки (як пряма чи непряма оплата за товари), які заохочують або зменшують споживання в економічній діяльності. Уряди різних країн використовують власні системи оподаткування в окремих напрямках діяльності сільськогосподарських виробників, проте всі вони намагаються в кінцевому підсумку зменшити тягар як прямих, так і непрямих податків на сільськогосподарський сектор.

Важливим є і відображення в обліку викидів, і здійснення контролю за ними. Також необхідно налагоджувати і систему оподаткування викидів сільського господарства. Прикладом є Данія, уряд якої погодив запровадження першого в Європі податку на викиди вуглекислого газу в сільському господарстві після переговорів із фермерськими та природоохоронними групами. Згідно з домовленістю, з 2030 року фермери повинні будуть платити 120 данських крон (16 євро) за метричну тону викидів в еквіваленті вуглекислого газу, а з 2035 року ставка зросте до 300 крон (40 євро) [2].

Політика сільськогосподарських субсидій є найосновнішою та найбільш часто використовуваною політикою через зрозумілість та зручність у використанні. Щодо безпосереднього оподаткування, то уряди одних країн вважають, що встановлення прямих і непрямих податків ефективніше ніж субсидування, особливо в частині захисту екології. Інші переконані, що пряме оподаткування, наприклад, землі, «пов'язане з навколишнім середовищем, також має низький викривляючий ефект» [8]. Casamatta G., Rausser G., Simon L. дослідили, що збільшення ефективності функціонування сільськогосподарської галузі можливе лише при оптимальному поєднанні оподаткування і субсидування, коли один фактор виробництва спільно створює сільськогосподарський товар і сільські зручності [5].

Сільськогосподарські угіддя в усіх штатах США отримують пільговий режим податку на майно [6]. В Бразилії, навпаки, встановлений сільський земельний податок (ITR), впроваджений для стимулювання продуктивності пасовищ і сприяння соціальним, сільськогосподарським та екологічним перевагам. Вважається, що за допомогою оподаткування можна призупинити зловживання у використанні земель, які завдають їм шкоди, а за допомогою впровадження податкових пільг на землю можна вирішити проблеми деградації земель.

Однак, використання подібного оподаткування, на думку Fendrich A.N. & etc., не допомагає Бразилії досягти поставлених цілей щодо наповнення

бюджету через низькі мізерні ставки для одних платників податків, і отримання іншими платниками компенсації одноразовими трансфертами, які в сумі дорівнюють податковим платежам і призводять до нульових зобов'язань по нарахованих податкових сумах [8]. Для порівняння, на думку Nazarkevych I., Sych O., подібна плата за землю як в Україні, так і в ЄС також не використовують свій екологічний потенціал [12, с. 141]. Наприклад, внесок Чехії по земельному податку серед країн ЄС найменший. У Чехії надходження від податку на нерухоме майно надходять до бюджету муніципалітету, де розташоване нерухоме майно, але він не є важливою статтею загальних доходів муніципалітетів [9].

Оподаткування в сільському господарстві в Німеччині суттєво відрізняється від оподаткування в інших галузях економіки. Одна з головних відмінностей відповідно до Закону про податок на прибуток (§ 13 a EStG), полягає в оцінці та оподаткуванні сільськогосподарських земель і продукції, які часто підпадають під дію спеціальних правил. Крім того, фермери часто звільняються від певних податків або отримують вигоду від нижчих податкових ставок (знижена ставка податку з продажу на ряд сільськогосподарських продуктів) і спеціальних варіантів відрахувань для підтримки їх економічної життєздатності та сприяння продовольчій безпеці [7]. Сільськогосподарські холдинги, як правило, звільняються від податку на торгівлю, оскільки їхня діяльність вважається не торгівлею, а радше первинним виробництвом.

У Польщі оподаткування сільського господарства регулюється Законом від 15 листопада 1984 року про сільськогосподарський податок із змінами та доповненнями, відповідно до якого сільськогосподарський податок сплачується за ставками, прийнятими в даній комуні [13]. Передбачена інвестиційна пільга, що надається після завершення інвестицій і передбачає відрахування із сільськогосподарського податку 25 % капітальних витрат, які повинні бути підтверджені квитанціями. Відповідно до законодавства Чехії, інвестиційні вкладення (суми, виділені до неподільного фонду для

розширеного відтворення та для розстрочки інвестиційних позик членів, а також вартість заощаджень на будівництві самопомоги) також враховуються з податку на прибуток.

У 2023-2024 рр. у Польщі відбувся ряд протестних заходів фермерів у зв'язку з надмірним оподаткуванням і вимогами про збереження аграрного податку у 2024 році на рівні попереднього року. Урядом підготовлено проєкт, відповідно до якого планується компенсація різниці між сумами податку, сплачених у 2023 і 2024 рр.

Наведемо ставки податку на додану вартість в деяких європейських країнах (табл. 2).

Таблиця 2. Розмір ПДВ в деяких європейських країнах

Країна	Розмір податку
Естонія	Ставка ПДВ – 20 %. Знижена ставка – 9 %. Ставка ПДВ на експорт товарів і наявних послуг закордон – 0 %
Польща	Сільськогосподарський податок – розмір залежить від якості землі і сплачується в чотирьох частинах. ПДВ (VAT): - стандартна ставка – 23 %; - на деякі харчові продукти, добрива, деякі послуги сільського господарства – 8 %; - базові продукти, як м'ясо, риба, молочні продукти – 5 %
Німеччина	ПДВ («Mehrwertsteuer») – величина залежить від виду товару або типу послуг, й складає 7 % або 19 %
Франція	ПДВ (taxe sur la valeur ajoutée): - стандартна ставка TVA – 20 %; - продукти харчування та ін. – знижена ставка TVA 5,5 %
Нідерланди	ПДВ (Belasting Toegevoegde Waarde – BTW); - загальна ставка – 21 %; - до продажу звичайних товарів (як продукти харчування, сільського господарства) – застосовується 9 %

Джерело: сформовано на основі [1]

В країнах, що розвиваються, сільськогосподарські субсидії часто фінансуються за рахунок податку на прибуток від іноземного капіталу, зокрема, іноземних промислових підприємств, що релокують свої потужності в ці країни. Уряди обґрунтовують свою політику тим, що дозволяючи розміщення виробничих потужностей на своїй території і оподатковуючи їх податком на іноземний капітал, вони досягають практичної мети підтримки

сільського господарства, використовуючи ці кошти на субсидії і на заходи, спрямовані на збереження навколишнього середовища для попередження зниження ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств. Wu Y., Li X. визначають, що, не дивлячись на податки, сільськогосподарські субсидії в довгостроковій перспективі, покращуючи навколишнє середовище також можуть призвести до збільшення припливу іноземного капіталу за умови дотримання певних відповідних умов [14].

Сільськогосподарський сектор в країнах, що розвиваються, має значне оподаткування через системи цін і розподілу, а також певні обмеження на його експорт, щоб перевести значну частину сільськогосподарського надлишку в переробну промисловість, збільшивши дохід. Як зазначає Khan M.H. подібна політика зменшила зростання сільського господарства [10].

Окремого розгляду потребують питання оподаткування галузей, які мають прямий чи опосередкований вплив на сільське господарство.

В обмеженій кількості країн впроваджені схеми оподаткування антибіотиків, які використовуються у сільському господарстві для вирощування тварин, що пов'язане з антимікробною реакцією в сільськогосподарських умовах. Доведено, що така реакція в подальшому може поширюватися на людей через харчову, пряму або екологічну передачу [11]. Прикладом є бельгійський податок на ветеринарні антибіотики запроваджений в 2014 році, заснований на кількості проданого активного інгредієнта, і датський податок на антибіотики інтенсивної терапії. Ефективність такого оподаткування полягає в забороні на використання конкретних класів антибіотиків.

Зростає інтерес до використання екологічних податків для вирішення проблем забруднення земель сільськогосподарськими пестицидами, враховуючи потенціал економічних інструментів для підвищення ефективності порівняно з регуляторними підходами. Наприклад, оподаткування при використанні пестицидів, Morgan A.L.K. визначає, що оподаткування пестицидів не можна розглядати ізольовано як інструмент

політики, воно має бути частиною пакету заходів, включаючи, зокрема, освіту та навчання для заохочення та сприяння зміні системи ведення сільського господарства [11].

Визначення впливу системи оподаткування на сільське господарство на основі узагальненого досвіду інших країн наведено на рис. 1.

Рис. 1. Вплив системи оподаткування на сільське господарство: узагальнення досвіду інших країн

Джерело: власна розробка

Отже, податкова складова факторів впливу на економічний потенціал сільськогосподарського підприємства досить широка і повинна включати: податкову культуру, обліково-аналітичне забезпечення управління за

податками і платежами, відповідальність за податкові порушення, досвід податкових внутрішніх перевірок на підприємстві та ін.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Система оподаткування впливає на соціальне, політичне, економічне і культурне середовище. Дослідження визначає необхідність комплексного і ретельного підходу до створення ефективної системи оподаткування сільського господарства з врахуванням його впливу на різні сфери (навколишнє середовище, рівень життя населення, державний економічний розвиток і т.д.).

Повоєнна відбудова України, її інвестиційна привабливість як країни для ведення діяльності, як для місцевих, так і для іноземних інвесторів певною мірою буде залежати від податкового навантаження на бізнес, принципів адміністрування податків, точності ведення обліку та ефективності проведення контролю. При формуванні податкової політики держави необхідно враховувати місію сільського господарства як стратегічної галузі, здійснити комплексний аналіз ефективності оподаткування сільськогосподарського підприємства для обґрунтування вибору оптимальних режимів оподаткування, контролю рівня податкового навантаження.

В Національній стратегії доходів до 2030 року зазначено, що «зادля швидкого відновлення після завершення або припинення воєнного стану, забезпечення економічного зростання України у середньостроковій перспективі, а також для реалізації європейського курсу України необхідно проводити виважену фіскально-бюджетну політику, підвищити ефективність видатків та податкового і митного адміністрування та удосконалення структури податків та пільг. Також важливо досягти партнерських відносин між бізнесом і державою та покращити інвестиційний клімат з урахуванням соціального і економічного виміру. І в цьому питанні ключове значення має відновлення довіри платників податків до контролюючих органів» [3].

Отже, для покращення надходження податків, закриття можливостей для ухилення від оподаткування, підвищення дотримання податкового законодавства є важливим вивчення зарубіжного досвіду, але з врахуванням особливостей країни.

В Національній стратегії також вказано, що потрібно привести ПДВ у відповідність до законодавства ЄС, скасовані при цьому знижені ставки та пільги, які не передбачені директивою ЄС про ПДВ. Враховані питання екологічного оподаткування та ресурсних платежів.

Тому в Україні, спираючись на зарубіжний досвід, потрібно:

- дотримання платниками податків вимог податкового законодавства;
- належна реєстрація в податковій системі;
- своєчасність подання податкової звітності платниками податків;
- стимулювання суб'єктів господарювання для подання повної і достовірної інформації у податковій звітності;
- на сільськогосподарських підприємствах виявляти ризики та усувати проблеми, пов'язані із збором, передачею, зберіганням та аналізом даних про проведені розрахункові операції (тобто чітке ведення обліку та забезпечення системи внутрішнього контролю).

Література

1. Інформаційна довідка: Податкова система країн-членів ЄС. URL: https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PA00ZKX1.pdf (дата звернення 05.08.2024).
2. Данія першою в Європі оподаткуватиме викиди сільського господарства. *Європейська правда*. 2024. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/06/25/715759/> (дата звернення 05.08.2024).
3. Національна стратегія доходів до 2030 року. С. 147. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf (дата звернення 08.08.2024).
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки податку на додану вартість при оподаткуванні операцій з постачання

окремих видів сільськогосподарської продукції: Закон України від 14.06.2021 р. № 5425-д. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Povidomlennya/211391.html> (дата звернення 08.08.2024).

5. Casamatta G., Rausser G., Simon L. Optimal taxation with joint production of agriculture and rural amenities. *Resource and Energy Economics*, 2011. Vol. 33, Iss. 3. P. 544-553. URL: <https://doi.org/10.1016/j.reseneeco.2010.12.001> (дата звернення 15.07.2024).

6. Bigelow D. P., Kuethe T. The impact of preferential farmland taxation on local public finances. *Regional Science and Urban Economics*, 2023. Vol. 98. URL: <https://doi.org/10.1016/j.regsciurbeco.2022.103848> (дата звернення 15.07.2024).

7. Einkommensteuergesetz (EStG). *BMF Amtliches Einkommensteuer-Handbuch*, 2019. URL: <https://esth.bundesfinanzministerium.de/esth/2019/home.html> (дата звернення 11.07.2024).

8. Fendrich A.N. & etc. Taxation aiming environmental protection: The case of Brazilian Rural Land Tax. *Land Use Policy*, 2022. Vol. 119. URL: <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2022.106164> (дата звернення 17.07.2024).

9. Janoušková J., Šárka Sobotovičová. Fiscal autonomy of municipalities in the context of land taxation in the Czech Republic. *Land Use Policy*, 2019. Vol. 82. P. 30-36. URL: <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2018.11.048> (дата звернення 17.07.2024).

10. Khan M. H. Agricultural taxation in developing countries: a survey of issues and policy. *Agricultural Economics*, 2001. Vol. 24, Iss. 3. 2001. URL: [https://doi.org/10.1016/S0169-5150\(00\)00075-X](https://doi.org/10.1016/S0169-5150(00)00075-X) (дата звернення 23.07.2024).

11. Morgan A. L. K., Moran D., Boeckel T. P. V. Taxation of veterinary antibiotics to reduce antimicrobial resistance, 2023. *One Health*. V. 17. URL: <https://doi.org/10.1016/j.onehlt.2023.100650> (дата звернення 23.07.2024).

12. Nazarkevych I., Sych O. Taxation as a tool of implementation of the EU Green Deal in Ukraine. *Regional Science Policy & Practice*, 2023. Vol. 15. Iss. 1. P. 144-161. URL: <https://doi.org/10.1111/rsp3.12596> (дата звернення 18.07.2024).

13. Ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym. SEJM. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19840520268> (дата звернення 11.07.2024).

14. Wu, Y., Li, X. Foreign investment and environment in developing countries: A perspective from agricultural subsidy with foreign capital taxation, 2024. *International Review of Economics & Finance*. Vol. 89, Part B, P. 286-298. URL: <https://doi.org/10.1016/j.iref.2023.10.024> (дата звернення 18.07.2024).

References

1. USAID (2022), “Informational reference: Tax system of EU member states”, available at: https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PA00ZKX1.pdf (Accessed 05 August 2024).

2. European truth (2024), “Denmark will be the first in Europe to tax agricultural emissions”, available at: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/06/25/715759/> (Accessed 05 August 2024).

3. Ministry of Finance of Ukraine (2023), “National income strategy until 2030”, available at: https://mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf (Accessed 08 August 2024).

4. Verkhovna Rada of Ukraine (2021), The Law of Ukraine “On amendments to the Tax Code of Ukraine regarding the value-added tax rate for the taxation of operations for the supply of certain types of agricultural products”, available at: <https://www.rada.gov.ua/news/Povidomlennya/211391.html> (Accessed 08 August 2024).

5. Casamatta, G., Rausser, G. and Simon, L. (2011), “Optimal taxation with joint production of agriculture and rural amenities”, *Resource and Energy Economics*, Vol. 33, no. 3, pp. 544-553. <https://doi.org/10.1016/j.reseneeco.2010.12.001>

6. Bigelow, D. P. and Kuethe, T. (2023), “The impact of preferential farmland taxation on local public finances”, *Regional Science and Urban Economics*, Vol. 98. <https://doi.org/10.1016/j.regsciurbeco.2022.103848>

7. Einkommensteuergesetz (EStG) (2019), “BMF Amtliches Einkommensteuer-Handbuch”, available at: <https://esth.bundesfinanzministerium.de/esth/2019/home.html> (Accessed 11.07.2024).
8. Fendrich, A.N. (2022), “Taxation aiming environmental protection: The case of Brazilian Rural Land Tax”, *Land Use Policy*, Vol. 119. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2022.106164>
9. Janoušková, J. and Sobotovičová, Š. (2019), “Fiscal autonomy of municipalities in the context of land taxation in the Czech Republic”, *Land Use Policy*, Vol. 82, pp. 30-36. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2018.11.048>
10. Khan, M. H. (2001), “Agricultural taxation in developing countries: a survey of issues and policy”, *Agricultural Economics*, Vol. 24, no. 3. [https://doi.org/10.1016/S0169-5150\(00\)00075-X](https://doi.org/10.1016/S0169-5150(00)00075-X)
11. Morgan, A. L. K., Moran, D. and Boeckel, T. P. V. (2023), “Taxation of veterinary antibiotics to reduce antimicrobial resistance”, *One Health*, vol. 17. <https://doi.org/10.1016/j.onehlt.2023.100650>
12. Nazarkevych, I. and Sych, O. (2023), “Taxation as a tool of implementation of the EU Green Deal in Ukraine”, *Regional Science Policy & Practice*, Vol. 15, no. 1. pp. 144-161. <https://doi.org/10.1111/rsp3.12596>
13. SEJM (1984), “Act of 15 November 1984 on agricultural tax”, available at: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19840520268> (Accessed 11 July 2024).
14. Wu, Y. and Li, X. (2024), “Foreign investment and environment in developing countries: A perspective from agricultural subsidy with foreign capital taxation”, *International Review of Economics & Finance*, Vol. 89, Part B, pp. 286-298. <https://doi.org/10.1016/j.iref.2023.10.024>.

Стаття надійшла до редакції 28.08.2024 р.